

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 3.

V Ljubljani, 1. februarja 1887. l.

XXVII. leto.

Vzgojni pomen zgodovinskega pouka.

Izmej predmetov ljudske šole ima zgodovina največji vzgojni pomen. Njeno vplivanje na otroško srce je tako izdatno, da bi bil največji pedagoški pogrešek, ko bi ta predmet zanemarjali le za trenotek. Zgodovina nas seznaja z razmerami in odnosi pojedinih narodov, z osodo in z napredujočim razvitkom človeštva. Z njeno pomočjo spoznavamo, kako se je versko, duševno, socialno in gospodarsko življenje človeštva razvijalo, kako je postal človeško-nravnstveni svet. Predmet zgodovinskega pouka je človek; izpoznanje njegove prirode nam podaja trdno nravnstveno obrazovanost, na kateri je osnovan ves moralni svet. Vrhu tega podaja zgodovinski pouk otroku navod k idealnemu občevarju z ljudmi. Iz tega občevarja izvirajo znanosti, izkušnje, uverila, čustva, težnje itd., ki imajo etično podlogo in ki merijo na živo sočutje do družib. Brez sočutja si nravnstvenosti niti misliti ne moremo. Isto tako vpliva zgodovinski pouk na duha za občnost, kajti takov pouk kaže v živih slikah ljubezen do domovine in do one državne ustave, ki je vsekdar zavisna od kulturnega stanja in od narodnih potreb kakega ljudstva.

Da bode zgodovinski pouk ustrezal temu pomenu, ni treba, da bi se preučila vsa občna zgodovina; vsaj že zgodovina kakega koli omikanega naroda neizmerno veliko pripomore k vzgojni svrhi tega pouka. Tu gre v prvi vrsti za to, da se pojedini zgodovinski odlomki vsestransko pretresejo in učencem prav živo pred oči postavijo. Vsak tak odlomek je poln posameznih pojavov življenja in misli; osebe, ki v njem nastopajo, delujejo na učenca tako mogočno, da bi njih vpliv po privzemanji širšega kroga le oslabil. Čim več posameznosti se učencu podaja, tem bolj se mu vzbuja zanimanje in sočutje za različne razmere življenja (v državnem in socialnem obziru); take podrobnosti pa mu tudi pripomorejo, da lažje in globočje izpozna zamotane odnose človeških dejanj.

Vzgojni pomen zgodovinskega pouka ne leži v tem, da bi se v obče pripovedovalo, kar je bilo ali kar se je zgodilo; tudi skupno znanje o svetovnih dogodkih nima še vzgojnega pomena. V tem obziru je vsako naštevande vladarjev, letnic ali dogodkov brez smisla in obtežuje le otroški spomin, za izobražbo srca pa ostane brez koristi.

Vzgojni pomen zgodovine se kaže le v skupnem notranjem teku imenitnih dogodkov, v notranjih nagibih, ki so vodili dejanja znamenitih oseb. Bogastva barv, s katerimi se slikajo posameznosti, ne more podati obširen krog dejanj; obilnost dogodkov krči zanimivost, oslabi vpliv delajočih oseb in stori, da sledovi nravnstvenih vtisov kmalu izginejo.

Samo ob sebi se razumeva, da naj zavzema domača zgodovina prvo mesto, kajti njeni dogodki, njene osebe so otroškemu srcu bližje, nego one iz daljine. Le na ta način se vzgoji prava domovinska ljubezen. Brez domače zgodovine ni domovinske ljubezni.

Iz občne zgodovine privzeti se ima le ono, kar je na sploh kulturno - zgodovinskega namena.

Ravno dandanes je treba vzgojni pomen zgodovinskega pouka posebno poudarjati, ko se razni socialni problemi vedno močnejše pojavljajo. Zgodovinski pouk ima toliko momentov, ki se ozirajo na socialno stanje, da bi bila velika napaka, ko bi jih ne uporabljali na korist srečne rešitve tega vprašanja. Z razširjevanjem zdravih socialnih nazorov koristili bomo človeštvu več, nego z množenjem in nakopičevanjem še tolike suhoparne zgodovinske tvarine. Vrh tega treba, da podaja zgodovinski pouk nekak idejalen vzlet, brez katerega prava nrvstvenost ne more obstajati. Tudi takega vzleta nam je dandanes silno potrebno.

Fr. Gabršek.

Zgodovina pedagogije.

(Dalje.)

Prvi oddelek.

Stari vek.

I. Stari Grki.

Čeravno stari Grki niso pripoznali enakosti ljudi ter v tem načelnem vprašanji ne kazali plemenitosti srca, brigali so se vender dosta za svojo izobražbo, t. j. za vzgojo svobodnih državljanov, a robove ali sužnje so v tej zadevi zelo zanemarjali.

Svobodni Grki so skrbeli za enakomerno izobraženje duše in telesa. Vodilo jim je bilo: „V zdravem telesu biva zdrava duša“, ali: lepota duše izraža se v lepem telesu. Oni so torej skladno ali harmonično vzgojevali vse telesne in dušne sposobnosti. Zato jim je bila telovadba ali gimnastika vzgojno sredstvo za zdravje, moč in lepoto telesa. Urili so se ali telovadili so v posebnih zavodih, ki so se imenovale gimnazije in palestre (telovadišča). Razen tega so prirejali národne igre ali svečanosti, pri katerih je bila telovadba med prvimi točkami. Najimenitnejše národne igre so bile olimpijske, ki so se vsako četrto leto obhajale. Zmagovalce pri teh igrah so jako odlikovali.

Drugo vzgojno sredstvo je bilo starim Grkom muzika s petjem in pesništvom. S tem predmetom so Grki blažili srce in krepčali zlasti s popevanjem starih junaških pesni ljubezen do domovine. Grška je bila razdeljena v več držav. Najimenitnejši ste bili Sparta in Atene. Kakor je bila Šparta politiško drugače urejena kakor Atene, tako so se tudi vzgojna načela in sredstva v Šparti razločevala od atenskih.

Šparti je dal Likurg zakone, ki so merili na to, da se država po vojaško okrepča. Enaki duh, kakor v špartanskih državnih postavah, je bil pri vzgoji špartanske mladine. Slabo rojeno dete so starešine zavrgli; le močno dete so pri življenji pustili. Kopali so ga včasih v močnem vinu, da bi ga bili utrdili. Do sedmega leta ostal je otrok pri materi, ki ga pa nikakor ni mehkužno vzrejala. Ni ga povijala v mehke in tesne plenice, ni se zanj bala, marveč pustila je otroka včasih tudi samega in v temi, da se dete v bodoče ne bode balo vsake sence. Še sedmim letom je pa vzela dečke država v svojo skrb in vzgojo. Stopili so v javni zavod, kjer so bili pod vodstvom vrlejših in starejših mladeničev in pod varstvom modrega možá, katerega so pedonom (dečkovodnika) nazivali. Tukaj so dečke strogo vzrejali. Spali so na slami, na senu, na trstu in osatu, kar so si sami nabrali morali. Kopali so se po letu in po zimi. Obleženi so bili malo in lahko, in bosí so hodili. Jeli so vkup, pa malo. Dovoljeno jim je bilo včasih, da so si